

Tárgytematika / Course Description Pedagógiai és szociálpszichológia

AKLM_TTTM284

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Benyák Anikó

Félév / Semester: 2023/24/2

Beszámolási forma /

Assesment: Vizsga

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 9/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

- a szociálpszichológia és a pedagógiai pszichológia területére tartozó ismeretek közvetítése,
- a társas történések megértése és elemzése iránti igény és érzékenység fokozása, valamint a társas kapcsolatok tudatos alakításához szükséges képességek fejlesztése; a szociálpszichológia főbb fogalmainak, törvényszerűségeinek, módszereinek megismertetése,
- a fejlődés és fejlesztés összefüggéseinek feltárása érdekében a pedagógiai tényezők és a szocializációs hatások pszichológiai szempontú elemzése; korszerű, a pedagógiai gyakorlatban alkalmazható pszichológiai ismeretek és szemlélet kialakítása; a nevelési intézmények szociálpszichológiai sajátosságainak bemutatása; az átlagtól eltérő személyiségfejlődés jellemzőinek áttekintése,
- a portfólióhoz kapcsolódó feladatok elvégzésére való felkészítés.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

Szerepelméleti alapfogalmak. Szerepkonfliktusok. A pedagógus / tanuló szerephálójának elkészítése a kapcsolódó szerepelvárásokkal és lehetséges szerepkonfliktusokkal.

Attitűd fogalma, összetevői, funkciói. A sztereotípiák és az előítélet jelentősége és szerepe az emberek közötti érintkezésben és a nevelésben.

Személypercepció, attribúció. Lehetséges személypercepció torzítások a pedagógia értékelés során.

Társas kölcsönhatás teljesítményhelyzetekben (szociális facilitáció és inhibíció). Csoportteljesítmény. Versengés és együttműködés.

A szociális befolyásolás és meggyőzés. A konformitás.

Szociális interakciók és társas kapcsolatok. A barátságok alakulása. A személyközi vonzalom jellemzői.

Csoportok az iskolában és egyéb képzőhelyeken. Csoportfolyamatok, csoportstruktúra, normaalakulás.

Motiváció az iskolában. A teljesítménymotiváció, az elsajátítási motiváció, önmeghatározási elmélet.

A konfliktus és a konfliktuspedagógia fogalma. A konfliktusok szintjei, típusai. Az iskolai konfliktusok forrásai, értelmezési kerete, funkciói. Konfliktusmegoldási, konfliktuskezelési módszerek és stratégiák. A Becker-féle konfliktusfeldolgozási modell, a konstruktív konfliktusmegoldás menete, a kommunikációs stratégia.

Kedvezőtlen iskolai hatások. Problémás tanulók: meghatározás, okok és a lehetséges megoldási utak, módok. Iskolai erőszak, iskolai zaklatás, cyberbullying megelőzése és kezelése. Az iskolai agresszió különféle típusai.

A tehetség összetevői, a kibontakozást meghatározó tényezők. Tehetséggondozás.

A tanulási nehézségek és zavarok.

A tanulói személyiség és a tanulói csoportok megismerésének lehetősége, módszerei.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

A **félév végi aláírás** feltétele a vizsgafeladatok határidőre történő leadása.

A félév vizsgajeggyel zárul.

A vizsgajegy kialakítása egy beadandó dolgozat elkészítése és értékelése nyomán történik.

A dolgozat az alábbi részfeladatokból áll:

- a szerepmélethez kapcsolódóan: központi pozícióként a szakhoz kapcsolódó munkakör kiválasztása (pedagógus/oktató/képzés vezetője) és a vonatkozó szerepháló elkészítése (szerepküldők megnevezése és elvárásaik kifejtése). Min. 5 szerepküldőt kell megnevezni és egy lehetséges szerepkonfliktust röviden ismertetni. Ugyanezt egy tanuló/képzésben részt vevő személyre vonatkoztatva is el kell készíteni. Pontszám: 12 pont.
- egy saját élményű, oktatási intézményhez/képzőhelyhez/képzéshez kapcsolódó konfliktus elemzése a Becker-féle modell alapján (részletek a tananyagban). Pontszám: 10 pont.
- egy oktatási intézményhez/képzőhelyhez/képzéshez kapcsolódó csoport vizsgálatára alkalmas szociometriai kérdőív kidolgozása (részletek a tananyagban). Pontszám: 10 pont.
- a tananyag valamely témaköréhez kapcsolódó elméleti összefoglaló elkészítése 3-4 oldalban, hozzá kapcsolódóan pedig egy rövid interjú elkészítése és elemzése egy érintett tanulóval /képzésben részt vevő személlyel (1.1,5 oldalban). Pontszám: 10 pont.

Figyelem! Az interjú alanyának biztosítani kell az anonimitást. Név és egyéb, azonosításra alkalmas adat nem szerepelhet a dolgozaton. 18 év alatti személynél a szülő hozzájárulását is kell kérni.

Értékelés: 100% - 85%: jeles, 84% - 70%: jó, 69% - 60%: közepes, 59% - 40%: elégséges.

A dolgozat **leadási határideje és a leadás módja a konzultáción kerül kijelölésre.**

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Tankönyvek, kötelező irodalom

Szabó István (1998): Bevezetés a szociálpszichológiába. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. vonatkozó fejezetei

Joseph P. Forgas / Forgács József (1994 vagy későbbi kiadás): A társas érintkezés pszichológiája. Gondolat Könyvkiadó, Budapest. vonatkozó fejezetei

Benyák Anikó (2012): Konfliktuskezelés a gyakorlati munkában. Felsőoktatási tankönyv. In: Rostáné Riez Andrea (szerk.): A szociális képzés innovációjának narratívái. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron. vonatkozó fejezetei.

N.Kollár Katalin és Szabó Éva (szerk. 2017): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. I-III. Osiris Kiadó, Budapest. vonatkozó fejezetei. A Digitális Tankönyvtárból letölthető: dtk.tankonyvtar.hu

Ajánlott irodalom

Szociálpszichológia:

Allport, G.W. (1984): Az előítélet. Gondolat Kiadó, Budapest.

Aronson, E. (1994): A társas lény. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

Atkinson, R.L. (1994): Pszichológia. Osiris - Századvég, Budapest.

Benedek I. (1995): Pedagógiai vezetés, a vezetés pedagógiája. Okker Oktatási Iroda, Budapest.

Buda B. (1988): A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest.

Csepeli Gy. (1979): A szociálpszichológia vázlata. Népművelési Propaganda Iroda, Budapest.

Csepeli Gy. (2003): Szociálpszichológia. Osiris Kiadó, Budapest.

Smith, E.R., Mackie, D. M., Claypool, H. M. (2016): Szociálpszichológia. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

Erős F. (1998): Megismerés, előítélet, identitás. Szociálpszichológiai szöveggyűjtemény. Új

Mandátum Kiadó, Budapest

Halász L., Hunyadi Gy., Marton L. M. (szerk. 1979): Az attitűd pszichológiai kutatásának kérdései. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Hewstone, M. és mtsai (1997): Szociálpszichológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

Lengyel Zs. (1997): Szociálpszichológia. Szvgy. Osiris Kiadó, Budapest.

Mead, G. H. (1973): A pszichikum, az én és a társadalom. Gondolat, Budapest.

Mérei F. (1996): Közösségek rejtett hálózata. Osiris Kiadó, Budapest.

Mérei F. (1989): Társ és csoport. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Mészáros A. (2006): A munkahely szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

Mészáros A. (1999): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

Rómer G., Fekete N. (2014): A Facebook okozta párkapcsolati féltékenység az önértékelés, a szorongás és a kötődési stílusok tükrében. *Alkalmazott Pszichológia*, 1. 149-161.

Tóth J., Mirmics Zs. (2014): Önértékelési kontingenciák, kötődés és Facebook-használat. *Alkalmazott Pszichológia*, 1. 133-148.

Ujhelyi A. (2014): A Facebook szociálpszichológiája. Szakirodalmi összefoglaló. *Alkalmazott Pszichológia*, 1. 113-132.

V.Komlósi A., Polonyi T. (szerk. 2022): A világvilágjárvány pszichológiája. Oriold és Társai Kiadó, Budapest.

Pedagógiai pszichológia:

Loránd F. (2001): A kezdőszakasz funkcióiról. In: Fehér Irén (szerk.): *Pedagógia és pszichológia szöveggyűjtemény*. Comenius Bt., Pécs. 101-114.

Kozéki B. (2001): Az iskolai motiváció. In: Fehér I. (szerk.): *Pedagógia és pszichológia szöveggyűjtemény*. Comenius Bt., Pécs. 235-246.

Veczkó József (2001): A kedvezőtlen iskolai hatások. In: Fehér I. (szerk.): *Pedagógia és pszichológia szöveggyűjtemény*. Comenius Bt., Pécs. 159-162.

Figula E. (2004): Bántalmazók és bántalmazottak az iskolában. *Új Pedagógiai Szemle* 2004/7-8. 223-228.old.

Ranschburg J. (2008): Az iskolai agresszió pszichológiai motívumai. *Új Pedagógiai Szemle*, 6-7. <https://ofi.oh.gov.hu/tudastar/ranschburg-jeno-iskolai> letöltve: 2022. január 24.

Forró F. (2021): Agresszió az iskolában. In: Székely Zsófia (szerk.): *A pszichológia gyakorlata a pedagógusképzésben*. Tanulmánykötet. Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, Budapest. 200-210.

Lakatos Sz. (2021): Társas kapcsolatok torzulása az iskolában. In: Székely Zsófia (szerk.): *A pszichológia gyakorlata*

a pedagógusképzésben. Tanulmánykötet. Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, Budapest. 187-199.

Schaffhauser F. (2011): Tehetséggondozás és tehetségfejlesztés. In: Bábosik I., Borosán L., Hunyady Gy.né, M. Nádasi M., Schaffhauser F. (szerk.): Pedagógia az iskolában. A szociális életképesség megalapozása. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 107-140.

Telkes J. (2001): Pedagógusok mentálhigiéniéje. In: Fehér I. (szerk.): Pedagógia és pszichológia szöveggyűjtemény. Comenius Bt., Pécs. 389-400.

Falus I. (2001): A pedagógus. In: Fehér I. (szerk.): Pedagógia és pszichológia szöveggyűjtemény. Comenius Bt., Pécs. 429-434.

Tóth L. (2000): Pszichológia a tanításban. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen. 206-223.

Tóth L. (2006): A tanulói személyiség megismerése. In: Balogh L.: Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban. Urbis Könyvkiadó, Budapest. 309-340.

Tóth L., Király Z. (2006): Új módszer a kreativitás megállapítására: a Tóth-féle Kreativitás Becslő Skála (TKBS). Magyar Pedagógia, 4. 287-311. letölthető

Kósáné Ormai V. (1998): A mi iskolánk. Országos Közoktatási Intézet, Budapest.

Taskó T. A. (2015): Tanulási készségek és az alulteljesítés mérése – a KATT kérdőív. Iskolapszichológia füzetek 36. sz. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 73-122. kérésre elektronikusan elküldésre kerül.

Aronson, E. (2009): Columbine után - Az iskolai erőszak szociálpszichológiája. AB OVO Kiadó, Budapest.

Balogh L. (2006): Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban. Urbis Könyvkiadó, Budapest.

Bagdy E., Kövi Zs., Mirnics Zs. (2014): Fény és árnyék. A tehetségerők felszabadítása. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest.

Benyák A. (2007): A hiperaktivitás háttértényezőinek vizsgálata alsó tagozatos tanulóknál. Doktori (Ph.D.) értekezés tézisei. DE Pszichológiai Intézet, Debrecen.

Benyák A. (2006): Alsó tagozatos hiperaktív gyermekek szociális pozíciója az osztályban. Alkalmazott pszichológia, 4.

Buda B. (1986): A személyiségfejlődés és nevelés szociálpszichológiája. Tankönyvkiadó, Budapest.

Gaskó K. (2004): Az osztályfőnök, a szülők és az osztálytársak értékelésének hatása a tanuló önértékelésére. Iskolakultúra, 4. 62-74.

Gordon, T. (1990): TET. A tanári hatékonyság fejlesztése. Gondolat, Budapest.

Gyarmathy É. (2013): Diszlexia a digitális korban. Műszaki Kiadó, Budapest. Az alulteljesítés ördögi köre...96-99. Az alulteljesítés ördögi körének megszüntetése. 105-110.

Horváth Gy. (1998): Pedagógiai pszichológia. Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém.

Hunyady Gy.né, M. Nádasi M. (2000): Pedagógiai tervezés. Comenius Bt., Pécs.

Hunyady Gy.né, M. Nádasi M., Serfőző M. (2006): „Fekete pedagógia” - értékelés az iskolában. Argumentum Kiadó, Budapest.

Kósáné Ormai V., Völgyi P.né (2001): A társas kapcsolatok és a szerephierarchia alakulása egy általános iskolai osztályban. In: Szekszárdi J. (szerk.): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek. OKI Kiadó és Dinasztia Tankönyvkiadó, Budapest. 195-210.

Kósáné Ormai V. (1999): Pszichológus az iskolában. Okker Kiadói K.ft., Budapest.

Kósáné Ormai V. (1989): Beilleszkedési nehézségek és az iskola. Tankönyvkiadó, Budapest.

Kissné Viszket M., Horgász Cs. (2012): Békés Iskolák projekt. Az iskolai agresszió megfékezése és megelőzése. In: Kis E. Cs., Sz. Makó H. (szerk.): Mentálhigiéné és segítő hivatás. Fejezetek az elmélet és a gyakorlat területeiről. Pro Pannonia Kiadó, Pécs. 262-279.

L. Ritók N. (2012): A „szociális iskola” modelljének adaptációs segédanyaga. Az Igazgyöngy Alapítvány esélyteremtő munkájának összegzése „A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatását segítő, modellértékű iskolai és iskolához kapcsolódó innovatív programok támogatására” kiírt ISK-HALO-11-0037 azonosító számú, Esélyteremtés az oktatáson át – című projekt keretében.

Major Zs. B., Mészáros K. (2017): Farkas vagy áldozat – Gyakorlatközpontú kézikönyv pedagógusoknak magatartási problémák megelőzéséhez és kezeléséhez. EDGE 2000 K.ft., Budapest.

Mészáros A. (1997. szerk.): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

Nagy J. (2012): Oktatási rendszerünk jövője. Sorsdöntő fejlesztési szükségletek és lehetőségek. Iskolakultúra, 3. 25-43.

N. Kollár K., Szabó É. (2004): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris Kiadó, Budapest.

P. Balogh K., S. Gergencsik E. (1990): Pedagógiai pszichológia. Tankönyvkiadó, Budapest.

Ranschburg J. (1989. szerk.): Tehetséggondozás az iskolában. Tankönyvkiadó, Budapest.

Szekszárdi J. (szerk. 2012): Digitális_de_generáció. Underground Kiadó, Budapest.

Tóth-Mózer Sz., Lévai D. (2011): Az online közösségi oldalon lévő tanár-diák kapcsolat kezdeményezése és fogadása a metaforák tükrében. Oktatás-Informatika, 1-2. 31-42.

A Magyar Pszichológiai Szemle 2016/1-es tematikus száma az IKT eszközök, digitális technika használatának kérdéskörében

Átfogó kötet a tehetség és tehetséggondozás témakörében:

Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége (2019): A tehetség kézikönyve. <http://tehetsegkezikonyv.tehetseg.hu/>
letöltve: 2020. január 15.

AJÁNLOTT IRODALOM / RECOMMENDED MATERIAL